

DUMITRU SOLOMON**TEROAREA ACTUALITĂȚII**

Ce fel de piese vrea să vadă publicul nostru?

Mal întâi, mi se va răspunde, publicul nostru nu vrea (sau nu mai vrea) să vadă piese, dovadă că nu vine la teatru. Dacă acest răspuns avea rezon în perioada imediat următoare evenimentelor din decembrie 1989, când, într-adevăr, sălile de teatru se cam goliseră, oamenii consumându-și nevoia de spectacol pe străzi sau la televizor, acum lucrurile s-au schimbat. Strada, în afară de gropi și gunoale, nu mai oferă nimic privirilor noastre însetate de senzațional. Televiziunea, cu excepția momentului electoral, și-a reintrat în cursivitatea ei monotonă, cu și fără seriale, cu și fără Bobby Ewing, așa că știm și ce se va spune, și cum, și de către cine. Astfel că sălile de teatru se repopulează încetul cu încetul, fiindcă, oricum, ceea ce se întâmplă aici pare să fie mai interesant decât ceea ce se întâmplă pe stradă sau la televizor. Să nu ne iluzionăm crezând în fidelitatea omului. El este gata să-și abandoneze pasiunile pentru altele noi, iar pe acestea pentru altele și mai noi (sau mai vechi). Dacă omul ar fi fost consecvent și inert, el ar fi contemplat și acum peisajul atât de sedativ al Paradisului biblic.

Așadar, întrucât ne întorcem la teatru, ce fel de piese vrem să vedem?

Ni s-a spus, de către regizori și critici absolut credibili și autorizați, că, odată cucerită libertatea de expresie, a devenit caduc teatrul metaforic și aluziv și că se impune un teatru direct. Mulți dintre acești regizori au cochetat însă, în spectacolele lor din ultimii trei ani, cu expresia indirectă și atât de dezavuată în declarații programatice, și au redeschis calea aluzivă, metaforică de comunicare cu spectatorii. Și, ca să fim sinceri, concursurile acestea rebusistice au câștigat publicul de teatru, fiindcă, la urma urmei, avem un public antrenat în dezlegarea șaradelor și cuvintelor încrucișate, în polsemia jucăuș-acidă, în dulcea și misterioasă complicitate cu scena. La rindul lor, criticii care au optat decis pentru teatrul direct au fost și ei seduși de vechiul și perimatul limbaj esopic și nu l-au admonestat pe regizori pentru "jocul secund" practicat în cluda convingerilor lor teoretice, estetice sau pragmatice. Dimpotrivă, unii l-au încurajat.

Dacă spectacolului de teatru i se tolerează, cu simpatie, recursul la

fabulistică, alegorie și parabolă, dramaturgiei i se cere însă adevărate. Adevărate la ce? Mai întâi, la realitate. La o nouă realitate. Altfel spus, li se recomandă dramaturgilor, ca și pe vremea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, să scrie "piese de actualitate", Indicațiile de care Shakespeare n-a beneficiat. Prin urmare nu a scris absolut nici o piesă "de actualitate", ceea ce nu l-a împiedicat să fie actual timp de patru sute de ani fără întrerupere.

Ce înseamnă a fi actual? Neapărat a scrie despre dramele și comediiile tranziției, despre balcanizare și europenizare, despre democratizare și descenralizare? De ce o piesă despre ipostazele dictaturii, precum Cezar, măscăriciul piraților de D.R. Popescu, fiindcă a fost scrisă în anii șalzeeci, ar fi Inactuală?

De ce ar fi Inactuale Iona sau Există nervi de Marin Sorescu, scrise în aceeași perioadă? Dovadă că au fost considerate actuale este că se joacă. Deci pot interesa publicul de azi.

Actualitatea o fi doar ceea ce se întâmplă azi? Cît de azi? Și ce fel de azi? Ce anume se dorește din azi? O întâmplare semnificativă: se transmite la televizor piesa mea Oglindă, scrisă "azi", adică în 1992, o piesă nu despre economia de piață, nu despre democrația de tranziție, ci despre o crimă, despre psihologia crimei și despre psihologia descoperirii criminalului. În timpul emisiunii, primesc un telefon de la o persoană feminină și anonimă care, pe un ton civilizat, îmi reproșează că scriu astfel de piese, acum, cînd barjele sirbești circulă pe Dunăre încălcînd embargoul și periclitînd pacea în zonă (era la începutul lui februarie), cînd prețurile sînt în continuă creștere, cînd "avem nevoie de liniște". Era o persoană care își declara simpatia pentru celelalte piese scrise de mine ("minunate"), dar care nu înțelegea de ce am "coborît la nivelul «Evenimentului zilei»". Prin urmare, unii ar dori ca piesele "de actualitate" să le aducă liniștea. Ceva, poate, cu păstori și păstorite, niște piese bucolice, poate niște vodeviluri, poate niște comedii lirice, poate poeme eroice... Realitatea aspră, întunecată, violentă nu face parte din "actualitate". Ar trebui să împodobim, să machem, să înfrumusețăm viața, să-i arătăm doar lucrurile plăcute, tranchilizante. Să mințim iar.

Dar teatrul se ocupă oare cu liniștea? Nu cumva rostul lui este tocmai acela de a produce neliniște? Nu cumva un text e cu atît mai adevărat cu cît e mai neliniștitor? Nu am nimic împotriva comedilor. Am scris și eu destule. Dar e normal ca teatrul să arate doar partea veselă a existenței, cîtă vreme existența însăși are suficientă tristețe, urîțenie, încrîncenare? Nu falsificăm realitatea căutînd doar liniște și uitare? Nu abdicăm de la responsabilitatea noastră? Cred cu sinceritate în rolul de divertisment al teatrului, știu că plăcerea este o componentă fundamentală a artei. Dar plăcere nu înseamnă frivolitate și cu atît mai puțin anestezie.

Așadar, ce piese vom scrie? Ca într-o societate normală sau care aspiră la normalitate, vom scrie piese normale. Adică acele piese care se nasc dinăuntrul nostru, și nu acelea pe care ni le comandă vocile din afara noastră.

Cum să fie aceste piese? Nu-mi dau seama. Probabil că trebuie să fie bune.

